

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาภาคตัดขวางเชิงวิเคราะห์ (Analytical cross-sectional study) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝากครรภ์ล่าช้าในหญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการ ณ โรงพยาบาลลำพูน ผู้ศึกษากำหนดรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ หญิงตั้งครรภ์รายใหม่ที่มาใช้บริการ ณ คลินิกฝากครรภ์ โรงพยาบาลลำพูน ในวันคลินิก จำนวนหญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการ ณ คลินิกฝากครรภ์ในช่วงเดือน มกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2553 ได้จำนวนประชากรคาดคะเน 223 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการ ณ คลินิกฝากครรภ์ในช่วงเดือน มกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2554 โดยสุ่มเก็บตัวอย่างจนกระทั่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง 0.05 (e) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ 143 คน (Yamane Taro, 1967)

กำหนดเกณฑ์คัดเข้า(Inclusion criteria) ดังนี้

1. เป็นหญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการ ณ คลินิกฝากครรภ์ โรงพยาบาลลำพูน
2. ยังไม่เคยเข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้อีกก่อน
3. เป็นหญิงตั้งครรภ์ที่ไปรับบริการ ณ สถานบริการอื่นมาก่อนเช่น สถานีอนามัย คลินิก โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลจังหวัดเป็นต้น และมีบันทึกการเข้ารับบริการแสดงเป็นลายลักษณ์อักษร
4. เป็นหญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการในช่วงเดือน มกราคม - มีนาคม 2554
5. ได้เซ็นยินยอมให้ข้อมูลในการศึกษา

กำหนดเกณฑ์คัดออก(Exclusion criteria) ดังนี้

1. ภายหลังจากเซ็นยินยอมให้ข้อมูลในการศึกษาแล้วและไม่ยินยอมให้ข้อมูลระหว่างการสอบถามข้อมูลจนเสร็จสมบูรณ์
2. ไม่สามารถสื่อสารและหรือให้ข้อมูลในการศึกษาในครั้งนี้ได้จนสมบูรณ์
3. เคยเข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้อีกก่อน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ปัจจัยที่ส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์มาฝากครรภ์ล่าช้าที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น โดยประกอบด้วย 6 ส่วนสำคัญดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรได้แก่

- 1.1 อายุของหญิงตั้งครรภ์ ณ ครรภ์ปัจจุบัน
- 1.2 น้ำหนักที่ซั้ครั้งล่าสุดก่อนการตั้งครรภ์ปัจจุบัน
- 1.3 ส่วนสูง ณ ปัจจุบัน
- 1.4 จำนวนบุตรมีทั้งหมดกี่คน
- 1.5 จำนวนบุตรที่มีชีวิตมีทั้งหมดกี่คน
- 1.6 เชื้อชาติประกอบด้วย ไทย พม่า ลาว และอื่นๆ
- 1.7 สัญชาติประกอบด้วย ไทย พม่า ลาว และอื่นๆ
- 1.8 สถานภาพ ประกอบด้วย โสดอยู่คนเดียว โสดอยู่ด้วยกัน คู่อยู่คนเดียว คู่อยู่ด้วยกัน หย่าหรือหม้าย
- 1.9 การศึกษาสูงสุดประกอบด้วย ไม่ได้เรียนหนังสือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
- 1.10 ความพิการ ประกอบด้วย ไม่มีความพิการ บกพร่องทางการมองเห็นได้แก่ตาบอด บกพร่องทางการได้ยินได้แก่หูหนวก หูตึง บกพร่องทางการเคลื่อนไหวได้แก่เดินไม่ได้ด้วยตนเอง บกพร่องทางการสื่อสารได้แก่พูดไม่ได้ บกพร่องทางจิตใจ อารมณ์ได้แก่โรคจิต บกพร่องทางสติปัญญาได้แก่โรคเอื้อ ซึ่งความบกพร่องเหล่านี้ต้องวินิจฉัยโดยแพทย์แล้วเท่านั้น
- 1.11 โรคประจำตัว ประกอบด้วย ไม่มีโรคประจำตัว โรคเบาหวาน โรคโลหิตจาง โรคธาลัสซีเมีย โรคความดันโลหิตสูง และอื่นๆ
- 1.12 ประวัติการผ่าตัด ประกอบด้วย มี และไม่มี
- 1.13 ประวัติการแพ้ยา ประกอบด้วย มี และไม่มี

1.14 อาชีพของหญิงตั้งครรภ์ ประกอบด้วย รับจ้างทั่วไป รับจ้างในเครือนิคมอุตสาหกรรม ลำพูน รับจ้างนอกเครือนิคมอุตสาหกรรมลำพูนเกษตรกรรม รับราชการ แม่บ้าน นักเรียนหรือนักศึกษา และอื่นๆ

1.15 สิทธิการรักษา ประกอบด้วย สิทธิเบิกได้ข้าราชการ สิทธิเบิกได้รัฐวิสาหกิจ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ประกันสังคม ชำระเงินเอง

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านพฤติกรรมได้แก่

3.1 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ประกอบด้วยไม่เคยสูบบุหรี่ เคยสูบบุหรี่และเลิกมานานแล้ว เคยสูบบุหรี่และเลิกสูบบุหรี่เมื่อตั้งครรภ์ และเคยสูบบุหรี่และปัจจุบันยังสูบบุหรี่อยู่

3.2 พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประกอบด้วย ไม่ดื่ม เคยดื่มและเลิกดื่มมานานแล้ว เคยดื่มและเลิกดื่มแล้วเมื่อตั้งครรภ์ และเคยดื่มและปัจจุบันยังดื่มอยู่

3.3 พฤติกรรมการใช้สารเสพติดประกอบด้วย ไม่เคยใช้สารเสพติด เคยใช้สารเสพติดและหยุดมานานแล้ว เคยใช้สารเสพติดและหยุดเมื่อตั้งครรภ์ และเคยใช้สารเสพติดและปัจจุบันยังใช้อยู่

3.4 การทราบว่าฝากครรภ์เมื่ออายุครรภ์มากกว่าหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ ประกอบด้วยทราบและไม่ทราบ

3.5 การทราบผลกระทบการฝากครรภ์ล่าช้า ประกอบด้วยทราบ และไม่ทราบ

3.6 ความไม่สุขสบาย ขณะตั้งครรภ์ (เช่น คลื่นไส้ อาเจียน เวียนศีรษะ อ่อนเพลีย เป็นต้น) ทำให้ท่านมาฝากครรภ์ ประกอบด้วยใช่ และไม่ใช่

3.7 การตั้งครรภ์ในครั้งนี้งเกิดจากความพร้อมและความตั้งใจของท่าน ประกอบด้วยใช่ และไม่ใช่

3.8 พฤติกรรมการแสวงหาการรักษา ประกอบด้วย รักษาแบบพื้นบ้าน เช่น ไปหาหมอเมือง รับประทานยาที่มีอยู่ในบ้าน ซื้อมาจากร้านขายยาแถวบ้าน คลินิก สถานิอนามัย และโรงพยาบาล

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมได้แก่

3.1 ผู้สนับสนุนค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย สามี บิดา / มารดา พี่น้อง ญาติ เพื่อน และไม่มีผู้สนับสนุนค่าใช้จ่าย จ่ายเองทั้งหมด

3.2 ผู้ให้คำปรึกษาเรื่องการดูแลตัวเองประกอบด้วย สามีบิดา / มารดา พี่น้อง ญาติ เพื่อน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และไม่มีผู้ให้คำปรึกษา ศึกษาด้วยตนเอง

3.3 สถานบริการฝากครรภ์ครั้งแรกประกอบด้วย สถานีอนามัยในจังหวัดลำพูน โรงพยาบาลอำเภอ ในจังหวัดลำพูน โรงพยาบาลลำพูน โรงพยาบาลเอกชน ในจังหวัดลำพูน และคลินิกเอกชน ในจังหวัดลำพูน และนอกเขต จ.ลำพูน

3.4 อุปสรรคเรื่องระยะทาง ประกอบด้วย มีและไม่มี

3.5 อุปสรรคเรื่องความไม่สะดวกในการเดินทาง ประกอบด้วย มีและไม่มี

3.6 ความพึงพอใจในการมาบริการของโรงพยาบาลมีผลทำให้ท่านมาฝากครรภ์ ประกอบด้วย มีความพึงพอใจ ไม่มีความพึงพอใจ และไม่เคยมาใช้บริการของโรงพยาบาลมาก่อน

3.7 เชื้อชาติ/สัญชาติ ให้ระบุ

3.8 การรับรู้ข้อมูลจากสื่อโฆษณา ประกอบด้วย วิทยุ แผ่นพับ โทรทัศน์ เสียงตามสาย เพื่อนบ้านบอกต่อกันมา เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ไม่ได้รับรู้จากสื่อใดเลย

ส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมประกอบด้วย

4.1 ปัญหาค่าใช้จ่ายในการฝากครรภ์

4.2 อาชีพ

4.3 รายได้ต่อเดือน

4.4 แนวโน้มรายได้ภายใน 1 ปี

4.5 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

4.6 รายได้ครัวเรือน

4.7 แนวโน้มรายได้ครัวเรือนภายใน 1 ปี

ส่วนที่ 5 ประวัติการฝากครรภ์ในอดีตประกอบด้วย

5.1 ประวัติการตั้งครรภ์

5.2 ประวัติการตั้งครรภ์ที่มีชีวิต

5.3 ประวัติความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นขณะตั้งครรภ์และการคลอดในอดีต

ส่วนที่ 6 คำถามปลายเปิด

สาเหตุการมาฝากครรภ์ล่าช้า ตามเฉพาะหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรกล่าช้า

การสร้างแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากตำรา เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งศึกษารูปแบบวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. ใช้ข้อมูลที่ได้ศึกษามาเป็นกรอบแนวคิด เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา
3. สร้างแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ โดยมีการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงค์
4. นำแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามคำแนะนำ
5. นำแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน เพื่อพิจารณาและแนะนำให้แบบสัมภาษณ์มีความชัดเจน ครบถ้วนทางด้านเนื้อหาและโครงสร้าง
6. นำแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น
7. นำแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ที่ทดลองใช้แล้ว ปรึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง
8. จัดพิมพ์แบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การหาคุณภาพและเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้สร้างนั้น จะนำไปตรวจสอบ Content validity โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านประกอบด้วย

- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสถิติกรรม จำนวน 2 ท่าน
- ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติกรรม จำนวน 1 ท่าน

ได้พิจารณาตรวจสอบลักษณะของเนื้อหาหรือองค์ประกอบของเนื้อหาที่มีความครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัดตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา แล้วจึงนำมาคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content validity index: CVI) ค่าที่ได้ 0.943 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยแบบทดสอบซ้ำ (Test reset) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและได้

แก้ไขปรับปรุงแล้วตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้แบบสอบถาม (try out) กับหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ล่าช้าอย่างน้อย 30 คน ก่อนที่จะนำมาไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง และนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยคำนวณค่า Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.7 ถือว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นสูง

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีกระบวนการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยขออนุมัติคณะกรรมการจริยธรรมหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลลำพูน, หัวหน้ากลุ่มงานสูติกรรมก่อนทำการศึกษาข้อมูล ผู้ศึกษาได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบทุกประเด็น เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการศึกษาด้วยความสมัครใจอย่างไม่มีการบังคับ ด้วยวิธีใดๆ พร้อมกันนั้นก็ได้อธิบายให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะไม่ให้ข้อมูลหากไม่สบายใจ และสามารถถอนตัวออกจากการศึกษาได้ทุกเมื่อหากต้องการ โดยจะไม่มีผลเสียใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับโดยมีการใช้รหัสแทนชื่อจริง ข้อมูลที่ได้มาจะนำมาใช้เฉพาะในการศึกษาครั้งนี้เท่านั้น และผลของการศึกษาจะนำเสนอข้อมูลที่เป็นภาพรวม และกลุ่มตัวอย่างจะได้รับประโยชน์เกี่ยวกับความรู้เรื่องการฝากครรภ์ ประโยชน์ในการฝากครรภ์ และการดูแลตัวเองระหว่างการตั้งครรภ์ โดยที่ผู้ศึกษายินดีให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาตามความเหมาะสมต่อไป

การรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือเพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เมื่อได้รับหนังสือให้ดำเนินการได้ นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถึงผู้อำนวยการ โรงพยาบาลลำพูนและหัวหน้ากลุ่มงานสูติกรรมละหญิงตั้งครรภ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอใช้แบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา
3. ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ตามขั้นตอนดังนี้
  - 3.1 ผู้ศึกษาเลือกกลุ่มตัวอย่างตามที่วิธีที่ได้กำหนดไว้
  - 3.2 นัดหมายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการใช้แบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์

4. ผู้ศึกษาจะนำเอาข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูล โดยใช้สถิติที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพรรณนาข้อค้นพบจากการวิจัย และทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยแยกสถิติออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

1.1 ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และแจกแจงความถี่ (Frequencies) บรรยายลักษณะของข้อมูลทั่วไป ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พฤติกรรม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม ประวัติการตั้งครรภ์ในอดีต และสาเหตุการฝากครรภ์ล่าช้า

1.2 ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) บรรยายข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ อายุ ส่วนสูง น้ำหนัก และอายุครรภ์

2 สถิติอ้างอิง (Inferential statistics) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ได้แก่ อายุ และอายุครรภ์ ผู้ศึกษาใช้สถิติ t-test และ Mann-Whitney U ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ตามลำดับ

3 สถิติที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและการฝากครรภ์ล่าช้า ผู้ศึกษาใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สถานที่ศึกษาและรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ดำเนินการที่สัมพันธ์ต่อการฝากครรภ์ล่าช้าในครั้งนี้ ศึกษาในหญิงตั้งครรภ์ ที่มารับบริการ ณ คลินิกฝากครรภ์ โรงพยาบาลลำพูน